

ХОЧУТЬ ПОШИРЕННЯ ОБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ СТАРИХ

ВАШИНГТОН. — Дорадчий комітет суспільної безпеки опублікував свій проект, на основі якого поширено грошеві забезпечення старих на додаткових 15 мільйонів людей, а також уліпшено цілу забезпечену систему. Дотепер були забезпечені тільки 42 мільйони осіб, які по 60 році мали діставати від уряду сталу грошову підмогу. Тепер згаданий дорадчий комітет хоче поширити те забезпечення на вдів і сиріт, а також охопити ним і ті суспільні верстви, які дотепер не були охоплені. Комітет також хоче, щоб пенсії для старих уже почали виплачувати від 1940 року, а не 1942, як було початково плановане.

АМЕРИКА ДЕМОНСТРУЄ СВОЮ СОЛІДАРНІСТЬ.

ЛИМА (Перу). — Один з членів американської делегації на всеамериканську конференцію, Алфред Ландон, номінальний голова Республіканської Партії, виголосив у Лімі через радіо промову і зазначив, що хоч у нутрі американського політичного життя можуть бути непорозуміння й тертя, то коли йде про заграничну політику, Демократична і Республіканська Партія будуть виступати солідарно. Без огляду на те, хто буде президентом, говорив Ландон, світ може бути певний, що вашингтонський уряд буде стисло наглядати за переведення „доктрини Монро“. Ця доктрина, як відомо, має завдання зійснити всяким втручанням європейських чи азійських країн в справах американських країн.

ВІДМОВЛЯЮТЬ ГРОШЕВИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ РОБІТНИКАМ „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ“.

НЮ ЙОРК. — Бюра забезпечень праці відмовили проханням деяких робітників „Доблю Пі Ей“ виплатити їм „безпечену підмогу безробітним“. Бюра станула на становищі, що робітники, які працюють у „Доблю Пі Ей“, не є „безробітні“. Не могло й це, що прохаючи робітники доказували, що їх грошеве забезпечення вносилоб місячно від 60 до 100 доларів, а вони на „Доблю Пі Ей“ не раз заробляють тільки 30 доларів.

ФАРМЕРИ ТЮТЮНУ НЕ ХОЧУТЬ КВОТ.

ВАШИНГТОН. — Фармери, що виплекують тютюнові рослини, під наглядом уряду переводили голосування, чи вони хочуть державної квоти, яка згори назначилаб їм величину площі під посіви, чи не хочуть того. Правда, мала більшість голосів заявила за квоту, та проте засада квот перепала, бо уряд зазначив задалегідь, що дві третини голосів потрібні, щоб засада квот перейшла. Це голосування матиме далекойдучі наслідки в господарській політиці Америки. Деякі люди, між ними сенатор Бора, на основі того голосування твердять, що Америка не хоче втручання уряду в господарські справи кожного чоловіка зокрема і що система котролі цін при допомозі контролю продукції нічого не варт.

РАБІН ХВАЛИТЬ ХРИСТІАНСТВО.

НЮ ЙОРК. — Жидівський рабін Степан Вайз виголосив у своїй синагозі проповідь і в ній дуже хвалив християнство. Християнство принесло величезні користі в розвою нашої високої цивілізації, говорив Вайз. І колиб християнство упало, то настав би хаос і збентежена темнота, говорив він. Та одночасно додав, що такі священники, як Коглін, не є представниками християнізму.

ТАВРУЄ ПЛИТКЕ РОЗУМІННЯ РЕЛІГІЇ.

НЮ ЙОРК. — Священик Фосдик у своїй проповіді сказав, що багато людей відносяться до релігії з фальшивим „лібералізмом“ і через те трактують релігію поверховно. Вони трактують свої душевно-релігійні справи в такий сам плиткий спосіб, як трактують жінки свою красу, малюючи уста, говорив священник.

ХОЧУТЬ НАЗАД КОГЛИНА.

НЮ ЙОРК. — Минулої неділі коло дві тисячі людей „пикетували“ заряд радіової станції „Доблю Ем Сі Кей“ за те, що він відмовився передавати промови священника Коглина. Цю демонстрацію влаштовано під зарядом товариства „Оборони конституційних прав Америки“.

ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ПОСПІШНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ.

НЮ ЙОРК. — Директор одного ньюйорського шпиталю, д-р Голуб, висказав прилюдно занепокоєння тим фактом, що число лікарських операцій постійно зростає. Як причину цього він подавав те, що деякі несовісні лікарі наклонюють людей до операції, щоб за те дістати більшу заплату. А також те, що лікарі не перевіряють як слід причин даної хвороби і поспішно рекомендують операцію.

РОЗБИТТЯ КОРАБЛЯ.

Серед густої мряки наїхав англійський корабель „Анкон“ на беріг коло Орлієнсу, в стейті Масачусетс. Корабель вертався з ловлі риби й мав на собі ладунок 50,000 фунтів риби. Хвилі розбили корабель, а прибережна сторожа врятувала 7 моряків корабельної залози.

НОВА ГРОМАДА ПОЛЬСЬКИХ КОЛЬОНІСТІВ У БОРШІВЩИНІ.

Тернопільський воевода створив у Боршівщині нову громаду під назвою „Соняшна Янівка“, що повстала на просторі давнього двірського обшару Іване Пусте. Розпарцельованого „Земельним Парцеляційним Т-вом“ поляків-колоністів із заходу. Нова колонія має 300 мешканців і польську школу.

ПІДШИВАЛИСЯ ПІД Т. Ш. Л.

Ще в грудні м. р. Ф. Гугет, І. Дувала і Й. Галка виставили у Львові в салі „Товариства Школи Людовей“ на дозбройні цілі оперетку п. з. „Дівчина рекрут“. Інсценізація штуки й гра артистів була, здається, нижче всякої критики. Та згадані організатори, задоволені з себе й з своєї праці, засмакували в сценічних лавах. На власну руку зорганізували театральну мандрівну трупу й обзидили чергою містечка та села східної Галичини, виставляючи всюди згадану нещасну оперетку. Аж з одного села запиталися головного виділу Т. Ш. Л. у Львові, чому висилає на села такий марний „театр“. Тут виявилось, що Т. Ш. Л. цього „театру“ не організували, а згадані „актори“ підшивалися тільки під фірму цього товариства. Тепер потягнули „акторів“ до відповідальності перед суд. Суд засудив їх на карі по 6 місяців в'язниці з завіщенням виконання карі.

УБИВСТВО НА ДОРОЗІ.

На дорозі в Миклашеві, повіт Львів, повстала бійка між парубками. Підчас бійки порізали ножами 19-літнього П. Пугача. Другої днини він помер у лікарні у Львові. Під замістом убивства арештували: С. Шевця, С. Фардаша, М. Машталіра й Т. Кардаша, всіх з Миклашева.

ВЕЛИТЕНСЬКІ ЗАРІВКИ ФРАНЦУЗЬКОЇ ПОЧТИ.

Французьке міністерство почт, телеграфів і телефонів має обороту річно коло 400 мільярдів франків. В одному році почта висилає 1,600,000,000 листів, чотири мільярди поштових, 65 мільйонів шоручних листів і карток та 31 мільйонів поштових переказів.

АПАРАТ ДО КРАДІЖУ.

Перед судом у Торонті (Канада) знайшлися дві польки, яких обвинувачено в крадіжці шовкової сукні в одному місцевім склепі. Судді Прентісові дали оглянути дуже шутдерну „машинку до крадіжки“, якою ті полки послуговувалися. Єще звичайна паперова скринька як від обуви, з переду якої знаходиться штучний отвір. Складовий детектив посвідчив, що полки приступили до стола з сукнями, „притудилися“ тою злодійською машинкою і, о чудо! — машинка „проковтувала“ цілу шовкову сукню! Але око детектива було настільки гостре, що в час замітіння магнічне зникнення сукні.

ПІДПАЛ З ПІМСТИ.

У загороді Ф. Мисевича в Мальчицях, повіт Рудки, пожежа знищила новобудовану стодолу разом з збіжжям, вартості 2,000 зл. Слідство устійнило, що пожежа повстала з пімсти і спричинена Ф. Клісовським, якого засудили на 6 місяців в'язниці за крадіж на шкоду Мисевича. Арештовано три особи з родини Клісовського.

БОГОСЛУЖЕННЯ ПОЛЬСЬКОЮ МОВОЮ В ПРАВОСЛАВНОМУ СОБОРІ.

З нагоди 20-ліття самостійності Польщі 11-го м. архимандрит Дамаскин відправив у православному соборі в Ковлі врочисте набоженство польською мовою, відчитуючи писане по польськи євангеліє. Провідь виголосив також по польськи.

ЯК РЕАГУЮТЬ НА ФІЛЬМУ ЧОРНІ ЕНТУЗІЯСТИ КІНА.

У деяких англійських колоніях у середній Африці вже віддавна існують кіна. Останніми часами зачали їх відвідувати туземці. Найвні мурина так сильно переймаються фільмом, що зовсім затрачують почуття дійсності, відчують все безпосередньо й реагують на події на екрані. Трапляється доволі часто, що якийсь мурина, під враженням антипатії до якоїсь постаті у фільмі, кидає в екран ратищем, або стріляє з лука. Дивує його, що стріла зовсім не шкодить тій постаті. Та, очевидно, стріла шкодить екранові. Тому колоніальна англійська влада видала наказ, що до кіна не вільно входити з зброєю. Її віддають мурина за числами в одягальні. Ця поведінка це притаманна ознака примітивізму.

ГОСТРИЙ ПРИСУД ЗА ВБИВСТВО НІМЕЦЬКОГО МОРЯКА.

Суд у Клайпеді засудив урядовця литовської поліції Леліса на 8 років в'язниці. Акт обвинувачення закидав йому вбивство німецького моряка Краніха у Клайпеді якого підсудний підозрівав у пачкуванні товарів.

РАДІОВИСИЛЬНІ НА КИТАХ.

Судно „Юнітас“, що виїхало в останніх днях на полів китів на північні води Атлантичного океану, взяло з собою багато малих радіовисильних апаратів, щоб умістити їх на хребтах убитих китів. Це виглядає на зовсім недоцільне, але тільки на перший погляд. Судно, яке полює на китів, зовсім не пристосоване до того, щоб забрати на себе тіла убитих китів. Коли залоза судна поцілить та уба гарпуном кита, вдуває йому під шкіру деяку кількість повітря, щоб тіло не потонуло. На хребті кита застромлюють високі дрючки з яскравою хоругвою, щоб здалека кидалася вона в очі. Описав судно попливше тіло кита вітрові та хвилям і відіждить на дальші дови. При кінці полюву на місце ловів припливає „судно-фабрика“, яке має на своїм чердаку всі удальження, потрібні до перерізки китового товшу і т. д. Багато суден плавають іноді цілими тижнями по морі, щоб віднайти тіла убитих китів. Вони беруть убитих китів на голівник та тягнуть їх до „судна-фабрики“. Великі труднощі лежать у відшукуванні убитих китів, бо вітер заносить їх іноді далеко від місця, де їх ловили. Іноді просто неможливо їх відшукати.

Тепер, завдяки приміщенню малих радіовисильних апаратів на хребтах убитих китів, сподіваються, що вдасться усувати ці труднощі. Малий радіовисильний апарат, уміщений на хребті убитого кита, висилатиме автоматично в точно означених відстанях часу спеціальні сигнали.

Кожна така радіовисильна матиме інший сигнал. Кожне судно для ловлі китів матиме радіогоніометричні апарати, що при їх допомозі можна буде точно назначити місце, де знаходиться радіовисильня, і віднайти кита, на якому вона уміщена.

СОВЕТИ ПРОТИ АКЦІЇ ЗА ВЕЛИКУ УКРАЇНУ

ПРАГА. — Совети повідомили празький уряд, що вважають ворожим актом, звернення проти СССР, ту пропаганду, яка ведеться в пресі й при допомозі радіа з Праги в справі „Незалежної Великої України“. У своїм протесті Москва домагається припинення радіових авдіцій, ведених українською мовою, які переповнені нападами на Советську Україну. Чеський уряд запевнив советського представника; що поробить негайно всі кроки, щоб припинити протисовєтську акцію. Та покищо „пропаганда за Велику Україну“ не зменшилася. Навпаки, тепер говориться через радіо вже виразно, що треба відібрати від Советів Україну, як також українські землі від Польщі й Румунії.

ПОЛЬЩА ПРОТИ „УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕДЕНТИ“.

ВАРШАВА. — Урядово подають, що Польща переслала Празі гостру ноту, якою домагається негайного припинення протипольської пропаганди, веденої українськими імігрантами. Польський уряд заявляє, що довше не стерпить української акції, зверненої проти Польщі, а веденої на території Чехословаччини. А Польська Агенція Телеграфічна поясняє, що в Чехословаччині є тепер певні кола, що вже махнули рукою на Росію чи там Совети, а орієнтуються на Велику Україну, яка має повстати коштом Советів, Польщі, Румунії й Мадярщини. Поручено польським амбасадорам у Берліні, Римі й Парижі подати до відома, що польський уряд вважає протипольську акцію в Чехословаччині, ведену українцями, імігрантами з Польщі, дуже серйозною.

ПОТІШАЮТЬ СЕБЕ.

ВАРШАВА. — Доносять з Риму, що за всякою правдоподібністю Італія не є тої самої думки, що Німеччина, в справі Великої України. Ходять слухи, що італійський міністер заграничних справ, Чіано, як пробуде до Будапешту, буде склонний до того, щоб згодитись на переведення плебісциту в Карпатській Україні. В такому випадку, пише польська преса доля цього краю припечатана. Він буде прилучений до Мадярщини.

УКРАЇНСЬКІ МАПИ У ШЛЕСЬКУ.

ВАРШАВА. — Подають з Тешина, що у Шлеську порозкидувано летючки, видані чеською і польською мовою, на яких є мапа Великої України, і то така, що українські землі сягають мало що не до Варшави і Вільна.

МОСКОВСЬКІ МОНАРХІСТИ ПРО УКРАЇНУ.

ПАРИЖ. — Минулої неділі було дуже мало, таксівок у Парижі, бо шофери, давні царські генерали і полковники та князі, пішли пошукати великого князя Володимира, претендента на престол Романових. У звязку з тим виринули різні думки щодо політики великого князя. Одні російські монархісти похваляють його за те, що він є „за єдину Росію“, а проти відірвання від неї України, а другі, як от співробітник часопису „Возрождение“, Любимов, є за відокремлення України від Росії. На його думку, самостійна Україна може довести під теперішню пору до розвалу Советів і повстання Росії. Він думає, що ті держави, що рішали в Мінхені, повинні тепер вирішити і долю будучої Росії.

ПРО ГІТЛЕРА ЯК СУДЮ В УКРАЇНСЬКІЙ СПРАВІ.

БЕРЛІН. — Розпускають вісті, що канцлер Адольф Гітлер хоче стати суддею у спорі між Польщею і Чехословаччиною, який виринув через українську пропаганду за Велику Україну. Кажуть далі, що Гітлер таки готовиться до війни з весною. А як не до війни, то певно до якоїсь поважнішої акції.

АРЕШТИ В УКРАЇНІ ПІД СОВЕТАМИ.

ЛОНДОН. — Доносять із Советів, що в Україні переведено серед офіційрів численні арешти тому, що викрито між ними заговор. Ішло про відірвання України від Росії. Революція мала бути піднята 16. грудня. Між арештованими є генерал Толашинський, ген. Михайлів і 20 полковників. У звязку з тим заговором покликано до Москви ген. Тимошенка, команданта київської військової округи.

КАРОЛЬ І ВЕЛИКА УКРАЇНА.

БУКАРЕШТ. — Румунський король Кароль згадав у промові до офіційрів, що ще приїде тижня хвиля для Румунії. Она буде викликана між іншими тими плянами, які змагають забрати Басарабію для Великої України. Супроти цього офіційри повинні пам'ятати, що вони жовніри, яких обов'язком боронити Румунію.

НЕ ДАДУТЬ АВТОНОМІЇ.

ВАРШАВА. — Польський часописи розписалися про українську безпеку дуже широко. Заявляють, що Польща може піти українцям на уступки, але тільки щодо мови, а на повну автономію ніколи не погодиться.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакції не відповідає.

3 Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Вел. „Сво“одн: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016.
4-0807.

Адреса: "СВОБОДА", Р. О. Box 348, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ НЕ ГАРНИЙ ДАРУНОК?

Діждалися ми такого часу, коли з великою напруженою нетерпеливістю хапаємо кожного дня за часопис, щоб дізнатись про новини, зв'язані з українською справою. Навіть такі, що ніколи, або дуже рідко, заглядали в рідний часопис, сьогодні до нього заглядають, бо ще їм замало того, що вчитують про Україну в американських часописах. Цілком природно, що в таких обставинах повинно зрости розуміння ваги української преси, себто рідного слова, що вияснює рідну справу в рідному, правдивому світі. І думаємо, що так дійсно є. Принаймні в тих з нас, що дійсно найсвідоміші, що розуміють справжню силу і вагу рідного слова. А що такі є, переконує нас між іншим і та обставина, що вже знайшлися такі одиниці, що з нагоди наближаючого Різдва вже подумали про гарний, культурний і патріотичний дарунок. Маємо на увазі тих, що вже зложили річні передплати „Свободи“ для таких своїх приятелів чи знайомих, що цієї газети у себе не мають, чи знаходяться у такому прикрому матеріальному положенні, що не можуть спромогтись на передплату.

Всі ми хіба розуміємо, що не можливо видавати такої газети як „Свобода“ за ту ціну, за яку її можна купити. „Свобода“ рятують себе оголошеннями, так, як це роблять інші газети. Та разом треба їй побільшити і число передплатників. На те останнє у нас уваги не звертають, хоч це надзвичайно важне.

Живемо в Америці в таких часах, коли вже чужинські газети не повстають, а тільки поволі заступають. Рік за роком є їх щораз менше. А це не добре. Тому це є тільки природний явищем, коли ріжні національності кинулися запобігати цьому. І ми, українці, мусимо те саме робити. Тим більше, що наш парід ще не добився волі на своїх землях і потребує помічі й від нас з Америки. А як буде українська газета, саме така як „Свобода“, так довго буде йти з Америки поміч Україні. Це певне. Тому, хто ставить до української визвольної справи щиро й поважно, мусить попірати й українську пресу в Америці.

Не нам говорити про те, яку сповняє „Свобода“ народно службу. Та ми переконані, що той шлях, який вона вказує, веде до визволення України. І тому, хто читає „Свободу“, в при цьому переймається її ідеєю, той мусить вложити і свою цеголку в українську державницьку будівлю. Тому було гарно, коли б ті, що відносяться до „Свободи“ з прихильністю і довірою, подбали, щоб ще й інші читали наш часопис і ставали разом з іншими читачами „Свободи“ в ряди тих, що ділами допомагають здійсненню наших державницьких мрій. Тепер є до цього добра нагода. Замість різдвяного дарунку, часами не дуже відповідного чи непотрібного, можна зробити добрий дарунок: замовити на рік „Свободу“.

СЛОВАЧЧИНА ТА СЛОВАКИ

НАРІД І ПОГО РОЗСЕЛЕННЯ.

(15)

Лянчі бачив, що його мандат не є легальний, тому зрікся. При нових виборах 3. січня 1897. ще більшими шахрайствами вибрали директора кошицько-богумінської залізниці. Внаслідок цього не лише виборців, а навіть жінок і дітей. До міста Чаши не допускали багатих виборців, кождо допустили, тим жиди видавали з рук легітиміції, священників зневажали, а жандарми відправляли священників геть або й арештували на приказ жиди Попера! Предсідник уневажнював легітиміції, коли селянин напир. сказав, що йому не імя Ено, а не по мадярськи Янош. Всеж такі вибрали урядового кандидата завдяки кількадесятом голосам неживучих уже набо неуправних „виборців“.

У Варні, жилянської округи, коли побачили, що вибір урядового кандидата непевний, проголосили стан облоги. Багато виборців арештували, ціле містечко окружили кордоном жандармерії, торговлиць перед виборчим локалем обложив військом. Голосування відбулося без виборців, які мерзли чверть милі за містечком. Настала ніч, а нарід в

голоді й холоді ждав у вузькій вулиці, збитий масою. Наріз на нарід стала з бачетами наступати жандармерія. Було прийшло до проливу крові, коли не безсторонній капітан піхоти, який здержав жандармів і відділив кордоном війська від виборців. Коли один із офіцерів став дорікати, що так поведуться з народом, відізався якийсь громадський писар: „Прошу пана, що голоду годі інше трактувати“. Інший австрійський офіцер сказав до предсідника виборчої комісії: „Тепер знаю, що думати про мадярську свободу!“

Здавалось, що християнська церква, яка оснований на Христовій любові ближнього, не може служити кривді, несправедливості та гнетові. Та не так було у Словачині. Єпископи давали тисячі на мадяризаційні товариства, щоб денационалізувати словаків, священників-народовців переслідували. Без огляду на потреби майбутнього священника викладав мовою в духовних семінаріях була мадярська мова, хоч дієцезія чисто словацька, старших священників примушували вчитися мадярської мо-

О. С.

ПЕРСПЕКТИВИ НОВОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

Ціла загранична преса — зрештою й краєва — одногласно підтверджує, що причиною нової орієнтації Польщі на Совети — є актуалізація української справи в зв'язку з Закарпаттям.

Яка вартість цієї нової орієнтації? Яка є вартість евентуального російського союзника?

Нема нічого лекшого, як відповісти на це питання. А відповіді треба було, очевидно, шукати в тій країні, яка вже випробувала вартість і советської дружби і взагалі вартість СССР як евентуального союзника в тяжку хвилину.

Цєю країною — є Франція. Франція заключила дипломатичний і військовий союз з советською Росією. Як вона на тім виїшла?

Передусім, зараз по налагодженні приятельських відносин між Кремлем і Францією — дуже зросла і посилилася большевицька пропаганда у Франції. Повстав так званий „людовий фронт“, в якому рейводили соціалісти і комуністи — платні агенти Сталіна над Сеною. Цей людський фронт розпочав сильну агітацію за страйк, за повну свободу комуністичної діяльності в республіці і ін. Наслідки були ті, що в Франції наступив повний балаган, що робітники властиво перестали працювати, лише „боролися за свої права“.

Наслідок був такий, що в часах, коли Італія важить на французькій Туніс і Корсику, а Німеччина на французькій кольонії, Франція лишається щодо зброєння далеко позади тоталітарних держав. Франція — в обіймах людського фронту — не могла продукувати і третину тих автострад, кружляків і гармат — які продукували Італія й Німеччина. І тому, коли на порядок денний стала справа оборони Чехії, Франція, розкладена людським фронтом, підтримувала Московію, мусіла капітулювати. Беззастанна большевицька пропаганда почала розкладати також і духа французької нації, почала ширити ідеї пацифізму, бажання дбати лише про нинішній день, не журячись великими цілями

і намірами. Такі були попередні наслідки того, що республіка злиглася союзом з Москвою. Але ще гірші були наслідки безпосередні. А саме — вартість московського союзника в критичний момент проби — показала рівною зеру. Скільки було крику й галасу з приводу чудової советської авіації, з приводу числа советських батальйонів, з приводу „геніальних“ вождів червоної армії. Скільки ревіла советська преса, що не допустить гвалту над Чехією, що московська армія — і особливо лєтунство — зробила собі в Празі і коло неї — чудові бази на всякий випадок і ін. Але прийшла хвилинка проби — і все показалося гмубом. Показалося, що Москва нічого не мала би проти того, щоб Франція вилуталася у війну з Німеччиною з нагоди Чехії, але — сама воліла чекати...

Чого чекати? Національна французька преса відкрила і цю таємницю. А саме, як видно з опублікованих цю пресою большевицьких документів і статей з большевицької преси, завданням московської політики та її емісарів у Франції (Торесів, Кашенів і ко.) було, як тільки вибухла би війна, розпочати у Франції соціальну революцію, щоб скористати з загальною замішаністю, яке викликає вибух війни, щоб підпалити республіку з усіх кінців, щоб втопити ніж в спину армії, що боролася би на фронті. Бо єдиною і сталою метою Сталіна — є поборити з усіх країн Європи такі собі Еспанії, в яких можна булоб — на пожарищі — пекти свою лєчено. Печено російської гегемонії на континенті.

Ось такі вальори — як показалося — має московський союзник для держави, яка схоче з ним злигатися: абсолютна непевність щодо спільної боротьби на фронті і революційна агітація на задах „союзників“.

Ніякої іншої ролі — вразі чого — не потрафить і не захоче відіграти СССР і при боці свого нового союзника — Польщі.

ви і дішло вже було до того, що католицькі священники чванилися незнанням словацької мови та літератури, теологів за читання словацьких книжок проганяли як... панславівців. Словацькі священники народівці сиділи на найгірших парохіях, мадярони діставали найліпші. Лише кілька парохіян потребували зажадати, щоб священник виголошував проповідь по мадярськи, а священник мусів повинуватися такій несправедливій вимозі. Не краще було в лютеранській церкві, хоч ця на основі широкій автономії моглаб протиставити дошме мадярським затям.

Значіння школи для мадяризації зрозуміли давно мадярські політики. Розуміли, що для університету в Будапешті треба добре підготовлених учнів, тому змадяризували середні школи, а щоб ті школи могли правильно функціонувати, треба мадяризувати вселюдні школи. Та і на цьому не кінчили. Треба словацькі діти від немовлятка виховувати в мадярській дусі і в мадярській мові. Отже треба мадярських охоронок... Після такої „логіки“ пішло змадяризування 50 середніх шкіл у Словачині, учеників, що не вирікались своєї національності і називали, переслідували, а стіпендії признавали найбільшим ренегатам, найпильні-

ших і найбільш разкових учеників проганяли зо школи як підозрілих у панславізмі.

При укладанні шкільних планів визначували якнайбільше годин на науку „рідної“ мови... себто мадярської, без огляду на національність учеників, словацьким школам наклали учительів мадярів.

Словацька дитина на школі читала лише мадярський нарис, у школі бачила образи, таблиці та мапи лише з мадярськими написами, лише мапу Мадярищини, бо про інші країни не потребує багато знати, вчилися напам'ять кілька висловів, яких зовсім не розуміли, а по роковий-двох таксамо не зміла читати, зате учитель за вкорінювання мадярського духа діставав похвали та нагороди, хоч би радше за зневажування словацьких народних почувань заслуговував на догану.

(Кінець буде).

При іспиті.

Мойше здає правничий іспит. Дістає одно питання, друге, третє — на жадне не відповів. Хоче рятуватися.

— Може пан професор дасть мені лекше питання?

— Прощу дуже. Як маєтсья ваша бабка?

3 ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ У ВІДНІ

(Нові організації та їх діяльність. — Листопадове Свято. — В честь 950-тих роковин хрещення України).

Від того часу як я писав про віденські події зв'язані з державним переворотом, довершеним силою прилучення австрійської країни до Німеччини, і в житті українського громадянства в наддунайській столиці наступили основні зміни. Рішеннями нової влади всі дотеперішні українські товариства у Відні розв'язано з тим, що всі їх члени мають входити відтепер до нових організацій, яких є всього дві, а саме: Союз Українців Німеччини (СУН) та Українське Національне Об'єднання (УНО) як філія йогож Централі в Берліні. Союз об'єднує в собі всіх тих українців у Німеччині, що мають німецьке громадянство, а УНО всіх т. зв. бездержавних та тих, що є приналежні до держав чужих, причім загальний провід у праці української громади у Відні та головодство Союзу є в руках ген. Віктора Курмановича, тоді, коли головою віденської філії УНО став д-р Остап Грицай. З обох тих організацій змогла досі розпочати свою працю, хоч ще завжди в межах перших починів — головним чином організація УНО, влаштувавши упродовж часу від вересня ц. р. низку ширших сходів, зв'язаних з потребами сучасної хвилі. І так д. 10. IX. відбулося в доміви організації при Банкассе 1. п'явгураційні сходи, на яких голова пояснив зібраним об'єднаним членам, що замісць в житті українців у Відні з наміченим розв'язанням усіх наших згаданих двох організацій, до чого забрав опісля голос ще й заступник голови СУН, радник д-р Е. Тарновський, ясунич правну сторону справи. Отак обидва головні промови вечора вказали на велику вагу нового оформлення нашого життя в наддунайській столиці як рішучого кроку до повного об'єднання українського громадянства тут, завзяваючи всіх, управнених до членства в УНО, приступати масово до цієї організації та братися до розбудови нашої національної праці у Відні на далеко ширших основах, ніж досі.

І почався з деякого погляду новий розділ і дуже інтересний! — в житті української громади у Відні. Досі ось, не зважаючи на всі ті українські товариства, які існували тут досі, ще багато дуже багато людей жило собі у своїх закутках і затишках у Відні й поза Віднем, не даючи про себе і про своє життя нікому ніякого знаку, ніби олицетворені приклади на нашу відому поговорку „моя хата з краю“. Але після того, як виїхала наша відозва з закликом до громадянства, щоб усі зголошувалися до одної з нових організацій, то до наших бюр, улаштованих нами на Банкассе навмисно для записування ново приступаючих членів, почали зголошуватися люди, яких ми ще ніколи між нами не бачили, і ніколи про них не чули, а які проте зберегли собі національну свідомість хоч настільки, що почувши голос своїх людей і завдали собі труда знайти дорогу до них. Отак пішла нова праця на нашому терені у Відні, і хоч довелось нам і доводитись, що завжди стрічали неабиякі перепони зо сторони людей найріжнішої масти — зокрема наших „дегманчуків“, які намагаються рити під нами всіми способами і при кожній нагоді! — то наша праця всетаки іде вперед, і повне переорганізування наших дотеперішніх товариств на базі нового ладу буде, дай Боже, вже ділом найближчої будучности.

В міжчасі одначе влаштували ми д. 21. IX. святочні сходи в честь проф. Івана Бо-

берського, що приїхав до нас з Югославії, та д-ра Луки Мишуги, який, об'їжджаючи всі головні середовища української еміграції в Європі, приїхав і до Відня. Про ті сходи ми вже читачам нашого журналу писав у своїй часі обширно, і тому тут повторювати свого звіту не потребую.

А справі нашого українського Закарпаття як найважливіший з усіх у нас під теперішню пору, присвятив ми досі цілу низку ширших сходів, з яких як найважливіші згадаю тут великі, маніфестаційні збори дня 30. X., далі сходи д. 16. X., та сходи д. 19. XI. На маніфестаційних зборах ухвалено було ряд резолюцій відносно Карпатської України як споконвічної та ненарушної власності українського народу. Далі, на сходах д. 16. X., виголосив я обширний реферат про визвольні змагання українського Закарпаття, що його читачі „Свободи“ вже теж знають з передруку в нашій журналі. Реферат, що його доповнював того вечора з ідеологічного погляду реферат делегата Головної Управи УНО в Берліні, ред. Юрія Артюшенка, який в організаційних справах приїхав був до Відня і на згаданих сходах промовляв до нашої громади тутже. А втретє обговорювалося у нас справу державности Карпатської України на сходах д. 19. XI., де ми мали нагоду чути інформаційну річ про теперішнє положення там же з уст одного з наших закарпатських діячів. При цій нагоді прочитав я теж першу частку мого реферату на тему „Краса і велич історії України“.

Крім того одначе відбулись у нас в останньому часі два вчисті свята:

Свято Листопаду та Свято 950-тих роковин хрещення України.

Наше щогорічне Свято Листопаду відбулось у великій залі віденського „Лерергавс-ферайн“-у, при значним здвизі своєї та чужої публіки, між якою були теж представники німецької влади. Відкрив свято промовою ген. В. Курманович, вказавши на вагу Листопадового подвигу як нового державно-творчого чину українського народу, після чого я виголосив німецькою мовою довший святочний реферат. В ньому зясував я всі найголовніші моменти, що попередили добу Листопадового чину, а далі вирішні етапи в розвитку Листопадових подій, кладучи скрізь особливу вагу на національну свідомість українських широких мас як на непереможне заборолу визвольних змагань України на тепер і на будуче. А далі в нашій програмі наступили деклямації, передовсім пані Н. Гросової,

яка виголосила вірш У. Кравченко „В дождяні“, та не менш удатно виголошені деклямації дитячі (Ілько Волошин та Олександр Кушнір). Шкодо вокально-музичної частини тут хор „Бандури“ під управою А. Гнатишина відспівав низку композицій М. Колесси, З. Лиська, М. Гайворонського та В. Барвінського, а п. М. Дуда, — член фолькс-опери! — дві сольові композиції Гайворонського.

Всі ті точки святової програми були виконані бездоганно, і публіка нагородила їх виконавців рясними і доброзаслуженими оплесками.

Накінєць же була виставлена картини „Гайдамаки“ — знаменито уложеної і виведеної нашим талановитим і неструженим режисером А. Кобздем на основі Шевченкової героїки — де згаданий вже мого наш співак-мистець, Дуда (тенор), відспівав (як кобзар) дуже гарно думу про Почаївську Матір Божу. Узагалі треба сказати, що в особі п. Дуди має наша еміграція цінну і багатонадійну мистецьку силу.

Тепер же ще кілька слів про згадане свято церковне.

Вона було влаштоване заходами тутешнього Товариства Йосафата та Церковного Братства Варвари під добайливім провідом нашого віденського пароха о. кан. д-ра М. Горникевича, і відбулося дня 13. XI. у просторій „Томасаль-прі Постгассе 4. Тому, що це свято було призначене головним чином для публіки німецької з виразною ціллю зазнакомити її з епохою історії України в часах Володимира і з Володимирівим подвигом, воно відбулося в цілості німецькою мовою, причім на програму зложилися: промова о. д-ра Горникевича, рецитация моєї поезії в прозі „В честь Володимира Великого“, написаної по німецьки навмисно для того свята — рецитували її німецький декляматор п. Йозеф Фухс — та реферат о. д-ра Йозефа Каспера про християнство в Україні. Цей реферат німецького духовника був неабиякою спробою як німецької солідності в розрібці будь-що будь не легкого для чужинця теми, так і теплої прихильності його до українського народу та його культурних і визвольних змагань, що я тут з усім признанням зазначаю.

Окремо для української публіки було влаштоване подібне свято в неділю, 27. XI. на ширших сходах в доміви наших організацій при Банкассе, де реферат о. д-ра Горникевича доповнили ще співми мішаного хору і деклямації та сценічна вистава — теж дуже гарно виведена п. Кобздем — в якій особливо постать Володимира відтворив справді по мистецьки студ. Б. Гавдуник.

От вам і коротенько про нашу працю у Відні.

Д-р Остап Грицай.

3 ОБ'ЄДНАННЯ

Згідно з § 18 статуту „Об'єднання Українських Організацій в Америці“, і на підставі ухвали ексекутиви з 3. грудня б. р.

: : : : : відбудеться : : : : :

В ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. ДЖ., 83 ГРЕНД СТРІТ
В СУБОТУ, 24. ГРУДНЯ 1938 Р.

РІЧНЕ ЗАСІДАННЯ

ВИКОННОГО КОМІТЕТУ „ОБ'ЄДНАННЯ“

З ТАКИМ ПОРЯДКОМ НАРАД:

1. Відкриття.
2. Звіт ексекутиви.
3. Звіт контролі.
4. Реферати на теми:
 - а) Як і чим допомогти відродженню державної України?
 - б) Що уявляє собою наша мова в Америці?
 - в) Вищі курси української мови в Америці.
5. Внески і запити.
6. Ухвалення резолюцій.

Наради зачнуться точно в годині 2-гій пополудні. Всі члени виконного комітету обов'язані бути на засіданні.

Заввага: Хто з молоді бажав би бути на засіданні, хай зголоситься до президії.

ЗА „ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ“:
Омельян Ревюк, предсідник. Лука Мишуга, секретар.

3 КИЇВСЬКИХ БОІВ

В половині грудня 1917. р. віддавав табір полонених у Дубовці над Волгою, де перебували стрілецькі старшини Андрій Мельник, Роман Сушко, Василь Кучабський, Михайло Матчак, Микола Загайкевич, Іван Андрух, Дмитро Германівський і я, хор. У.С.С. Д. Грималюк. Поінформовав старшину про події в Україні та що „Галицько-Буковинський Комітет“ у Києві дістав дозвіл Центральної Ради зорганізувати військову частину під назвою: „Галицько-Буковинський Курінь Січових Стрільців“. Треба старшині, тому, як можливо найскорше вибратись у дорогу в Київ. Лишив нам легітимації „Галицько-Буковинського Комітету“ на ріжні назвища, що прихильні поміч ми могли спокійно переїхати.

В перший день Різдва, 7. січня 1918. р., вибралось нас десять у дорогу. З Дубовки до Царицина 60 верств. Половину цієї дороги перейшли пішки, а половину саньми. З Царицина залізницею через Ростов на Доном — Курськ — Бахмач прибули до Києва 14. січня над раном.

Ми зголосилися в команду куріня при вул. Пирогівській. Зміж старшин У.С.С. були вже в Києві Василь Дідушок і Федь Черник. Командантом куріня був **Евген Коновалець**.

18. січня перейшов курінь з казарми при Пирогівській вул. у скількості коло 600 осіб до духовної семінарії над Подолом.

У той час в українських військових частинах мали голос Ради Військових Депутатів, а не старшини.

Курінна Рада рішила скликати віче, що на ньому Стрілецько мало заявлятися, чи хоче слухати Ради, чи старшин. На віче, що відбулося 19. січня, запрошено голову Всеукраїнської Ради Військових Депутатів. Курінна Рада оздала звіт за своєї діяльності. По звіті виступили вороги Стрілецької у різних промовах звивали „Стрілецько, щоб вибрало Військову Раду. У відповідь тим промовцям відповіли старшини Іван Чмола і Василь Кучабський, що в палких, патріотичних промовах заявили: Якщо Стрільці хочуть бути дисциплінованою частиною, мусять піддатися наказам старшин, що є тут і що почуваються в силах вести Січових Стрільців — але вимагатимуть послуху.

Настала мовчанка і ніхто не перебував промовляючим старшинам. По тих промовах зібрані Січові Стрільці заявили, що піддаються наказам старшин, що їх визначить Курінна Рада. Голову Всеукраїнської Ради Військових Депутатів вивпровадили під охороною.

По тому вічу Курінна Рада змінила назву „Галицько-Буковинського С.С.“ на „Курінь Січових Стрільців“.

Зачацася робота — створено дві сотні: І. сотня Романа Сушка і II. сотня Івана Чмоли.

Мене призначили командантом І. чети в сотні І. Чмоли.

Вправи відбувалися рано вранці, а ввечері відпочивали.

Зближався день 29. січня. В Києві підняли повстання більшовики, захопили арсенал на Печерську, захопили середмістя і посувалися наперед та, занявши готель „Прага“, почали обстрілювати будинок Центральної Ради. В будинку ради була саме Центральна Рада в повному складі. Колиж командир куріня поінформовано, що українські партії не беруть участі в повстанні, вона рішила виступити проти повстанців.

Командир Стрілецької скликав старшин і в кількох словах з'ясував військову й політичну ситуацію та видав наказ виступити в бій.

У год. 2:45 на приказ команданта сотні, І. Чмоли, перша чета під моєю командою вийшла з духовної семінарії на вулицю враз з двома скорострілами під командою Федь Черника. Швидко дійшли ми до Львівської вулиці, де стрінули більшовицькі частини.

Зачався бій, заграв скоростріл, а ми скоро посувалися по обох боках вулиці в напрямі Сінної Площі. При здобутті Сінної Площі я був важко ранений кулею дум-дум у ліве передпліччя і мусів вертатися до казарми, а команду над моєю четою і скорострілами обняв Федь Черник. По дорозі стрінув я сотника Чмола, що з рештою сотні посувався вперед.

Мною зацікавився д-р К. Воевідка, що був курінним лікарем. У духовній семінарії пролежав я три дні. В той час Стрільці здобули Старокиївський Учасок і Поділ, а арсенал на Печерську здобула I. сотня Р. Сушка й Гайдамаки.

Третього дня перевезли мене до петроградського шпиталю, що містився в „Казначействі“ при вулиці Бульварно-Кудрявській.

Повстання більшовиків у Києві здавлено, але Києва вдержати не можна було. Муравйов, що з 10,000 армією стояв на лівому боці Дніпра, почав обстрілювати Київ з важких гармат. Частини Муравйова сфорсували залізничний міст на Дніпрі і наші частини по тяжких боях почали відступати з Києва.

Стрільці дістали приказ забезпечити шлях відступу на Житомир. Вночі з 7. на 8. лютого Центральної Рада покинула Київ і під охороною Січових Стрільців подалася в Житомир.

Муравйов заняв Київ. На вулицях Києва розстрілювали кожного, кого здолено з криком. Розстріляно кількох визначних членів Центральної Ради, есерів, що лишилися в Києві.

В петроградському шпиталі лежало ранених 28 С. С. і кількох Гайдамаків. По тижні розстрілів настав спокій і почалося ходження більшовиків по шпиталю. І до нашого шпиталю загостив матрос з

„адютантом“, щоб списувати з раненими протоколи.

Як привезли мене до шпиталю, сестра зголосила мене як хоружного Січових Стрільців. Матрос, позабиравши всі медальонки посвідки, почав ходження до кімнат. До мене прийшов до першого, бо я був єдиний ранений старшина.

Ввійшовши в кімнату, спитався, чи „здесь лежить харужний Пасіка“. Я відповів: так. З ним прийшов почальний лікар шпиталю і сестри й прислухувалися до його допитів. Запитав мене, де я був ранений і коли та куди відійшли Січові Стрільці. Я йому відповів, що С. С. відійшли 6. лютого в напрямі на Святошин. На кінець допиту заявив, що покищо лише нас, ранених С. С., у спокою, а коли видужаємо, поставити нас перед революційним трибуналом. У цій кімнаті, де я лежав, лежали також ранені скорострілчики: покійний Михайло Турок — герой здобуття Старокиївського Учаску, і наддніпрянець Василеуко. Що дня відвідувала нас п. П. Мокроус, тепер дружина сот. І. Чмоли, й піклувалася нами.

При кімні лютого прийшла до нас вістка, що в Бересті мир заключений і українські частини разом із німцями наближаються до Києва.

3. березня 1918. Січові Стрільці й Гайдамаки заняли Київ.

Нас минув революційний трибунал. — („Новий Час“).

Петро Пасіка.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВИКОНАВ ГІДНО НАЦІОНАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК.

Повстання ірландської республіки це діло у великій мірі американських ірландців, котрі мали тут велику силу зорганізованих робітників, які збирали річно пів мільона доларів. На чолі цього руху стояв Де Валера і кардинал Гейс. Тяжкий терен праці мали провідники, щоб вищипити в маси бажання своєї держави. Бо ірландці говорять по англійськи так, як англійці. Та ходить голубно про це, в якій спосіб потрапили ірландські робітники збирати річно по пів мільона доларів. Один робітник ірландець припадково мені про це розказав:

На „савт фері“, що перевозить людей з Нью Йорку до Стейтен Айленду працює один робітник, званий Келі, що чистить черевки там вже впродовж 25 літ. Яке було моє здивування, коли я стрінув його знов по 20-літній відсутності. Тепер він тримав у зубах файку. „Келі, галов а це що, ти куриш файку? Тому 20 літ назад ти не куриш“, заговорив я. Келі виняв файку з зубів привитався зо мною та відповів: „Я не курив тоді бо національний обов'язок мені не дозволяв. Тепер, коли виповнилося гідно свій національний обов'язок, можу курити до схочу“.

Мене це зацікавило. Що це за „національний обов'язок“ миг виконати такий собі протистий „шу-шайн-бой“. Я прохав, щоб мені пояснив. Але годі було, бо „фера“ причаляла до берега, треба було висідати. Та Келі запросив мене, щоб зайти до його хати, то він мені пояснить про „національний обов'язок“.

Вечером, вертаючись зо Стейтен Айленду, я вступив до Кілого. Той почав мені розказувати: „Тому 35 літ я був однієї неділі в катедрі святого Патрика, де тоді служив Службу Божу кардинал Гейс; тоді він був ще єпископом. На проповіді він говорив про бажання мати свою власну державу, в якій над нами не панували британці, але, щоб ми мали свою власну державу, щоб ми були самі панами в своїй вільній республіці. А щоб це сталося, треба велетенської праці на всіх стежках нашого життя. Нехай кожний з нас візьме на себе обов'язок допомогти в відбудові нової Ірландії“.

„Наш народ взагалі бідний, говорив кардинал, нема в нас великих бізнесменів, банкірів, щоб могли жертвувати тисячі доларів на визвольну боротьбу. Тому мусимо починати від цього, що маємо в посіданнях. І хотий ми бідні, то починаймо від цента бо з дрібних діл постають великі. Колиб у нас була сильна воля, хотіня, то ми чудес доказалиб. Спитаємо себе, що кожда ірландська дитина купує щодня: нежиточні цукорки на які тратить сотка щодня. Колиб ці сотки зібрати, то випало б на рік поверх \$50,000. А колиб так наші ірландські хлопці, в імені своєї батьківщини, відмовилися від курення — це дало б нам поверх \$100,000 річно. Колиб ми мали приблизно пів мільона до розпоряджості на рік тоді ми моглиб ставити опір нашому ворогові“.

„По службі ми пішли до галі де кардинал Гейс заприсягнув нас служити вірно для будучої нової Ірландської Республіки, відмовляючись від курення, а гроші, що тратимо на курення віддавати до клубової каси, що мають йти на визвольну боротьбу. Тоді нас вписалось 150 добровольців. Але що неділі прибували нові члени. Над цим працювали всі священники ірландії. Праця була досить оживлена, так, що при кінці року ми мали в своїй клубовій касі \$50,000. Ми тоді почали видавати три журнали, з яких кожний мав по 25,000 передплатників. В цих журналах писалось виключно про ірландські справи та наше бажання мати свою власну державу“.

„Сестри жалібноці, що вчили наших дітей по школах захоочували дітей, щоб склали свої центи заощаджені на цукорках. Кожда дитина мала свою касу в школі і туди складали свої центи для будучих шкіл нової Ірландії. По шкільнім році показалося, що діти зложили \$35,000. З тих грошей діти видавали також журнали, в котрім було поміщено кілька котра дитина зложила на рік для вільної Бальківщини. Позатим кожний, що признавав себе ірландцем, мав зложити на визвольну боротьбу п'ять доларів. Священники, адвокати і інші професіоналісти, по десять доларів. Єпископи платили по тисячу доларів на рік. З початку йшла праця пиняво, але опісля всі ірландці переконались, що це є святий обов'язок скласти свої жертви на вівтар своєї батьківщини. Ледви чи в цілій Америці тоді була тисяча ірландців, що не платили свого національного податку“.

„Я свій національний обов'язок сповнив. Яка шкода, що тоді небув в мене як проголошено самостійність Ірландії! Це була радісна хвиля! Мій батько неждував тоді. Але, коли я читав батькові що радую вістку він, бідолоха, під-

нісся з постелі обіймив мене і тричі ми розцілувались. „Тоді я виняв з шуфляди свою файку, набив тютюном і закурих...“

По тих словах Келі на хвилю замовчав і зворушено запакав свою файку. Видно було, що по сповненні свого національного обов'язку, та файка йому смакувала.

В. Гасій, Нью Йорк, Н. Я.

ІЗ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

Тобі, Річний Краю і честь і любов! Хай вітер гуде пісню воли! За тисячу років і сазион і кров Прованс Твій народ у неволі! Кривавою стово у тяжкій боротьбі За волю, за рідну державу. Був вірним до смерті, країно, Тобі. За правду, за честь і за славу. За волю народу, що з мергів твоїх [скрес.

Життя ми готові віддати, — Щоб сонце свободи сипало з небес На наші зелені Карпати.

Василь Гренда-Донський.

Стогняв народ у неволі довгими ві- [ками, Плавав, ридав і молився і зводив [занимів. Чужі коні потоптали його Верховину, Розривали, розривали дорозу країну. Та ні, тобі у кайданах більше не [хотіли

І клятому ворогові уже не служили! Бо ти не раб від тепера, твоє гасло [„воля“. Серед борні народиться нова твоя [дольа, І хай тепер хто досміє тебе закувати — Ти не схилиш чоло своє, не будеш [мочатися. Але будеш боритися мечем до загибні І не пустиш ворогові рідную країну.

Юрій Боршом-Кумятський.

Кривавий шлях, тернисті дорози, Мільони здавлені життям падути, Та лиш великі духом знов стоять І даля йдуть тернами без тривоги.

Хоч їх додолу гне тягар знемоги, Хоч кровю багритесь минула путь, Вони нестримно все вперед ідуть До ясної мети, до перемоги.

Ідуть, змагаються в страждань горніні, Ви є людьми лише в борні, в терніні; Охляй духом це — живі мерці!

Ідуть, з собою і з життям боряться, Ідуть і чорним будням не коряться, Ідуть, а там завзявши жагуть віщі.

Зореслав (о. Степан Сабала).

Ми створимо ряди могутні Юнацьких ліній палких І пустимо в огонь майбутній Ніким нездолані полки.

Життя і смерть нам блисне в очі Тоді, як миць у нас зросте, І буря помсти зарокоче Понад батьківські гори й степ.

Вперед, брати, під стяг огнистий, Гартуймо серце, дух кріпкий, Щоб не карали нас колись-то Шореткі історії рідки.

Микола Рішко.

Ні, не Москва, не Ленінград, Ні, не Совет, а Україна, Гей стане гори барикад, Іде дванадцять година!

Пробудиться в один момент Увесь народ в кривавій муці, І потаюче кулемет Весільним танком революції.

І полетить степами гнів, Замовкне дика марселеза — І з паних у ярмі рабів Повстане нація твереза.

І згадуватимуть одно Усі, що у ярмі ходили: Прокляте було щино, Коли від нього так дуріли.

Зореслав.

Тристан Бернард і антиквар. Тристан Бернард побачив в одного антиквара на передмісті малу статуетку і захотів купити її.

— Скільки хочете за неї? — Сто двадцять франків.

— Дорого! Даю вам 80.

Замало! Але так, як для вас, пане, то продаж, хоч трачу на тім. Не хочу торгуватися з таким клієнтом, що робить честь мені, купуючи.

Тристан Бернард, хоч був скупарем, був задоволений, що навіть такий антикварина знає його і цинить. Отже він взяв сто франків і заплавав. Маєте, каже, сто і не тратьте. А статуетку пішліть мені до хати.

— Дякую, пане! А яке ваше назвище?

ПОСТРІЛИЛИ В ЧЕРЕВО. В Опочі, любачівського повіту, якісь люди впали до котри тоді небув в мене як проголошено самостійність Ірландії! Це була радісна хвиля! Мій батько неждував тоді. Але, коли я читав батькові що радую вістку він, бідолоха, під-

стріляв двічі та зранив його тяжко в череву. По кількох годинах Кухарський помер.

UKRAFILM CORP. *A Musical Screenplay*

Love—Hatred
—Jealousy
—Tragedy
—Christmas
Carols
—Harvest Songs
—Easter Songs

ГЕНЕРАЦІЯ

MARUSIA

BASED ON THE UKRAINIAN FOLK DRAMA BY M. STASO

ГЕНЕРАЦІЯ

НОВІЙ УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЬМ

МАРУСЯ

„ОЙ, НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ, НА ВЕЧЕРНИЦІ“

признано американськими фільмовими критиками
*** STARS, тобто її оцінено нарівні з найкращими Голівудськими фільмами.

N. Y. DAILY NEWS мисл: ...exceptional pageantry and beautiful choral arrangements make "Marusia" an outstanding production...

N. Y. TIMES: ...So much humor and pleasant singing & dancing...

DAILY MIRROR: ...Outstanding ...doubly delightful... World-Telegram, Journal-American та інші ньюйорські газети також дали гарну критику.

„МАРУСЯ“ БУДЕ ВИСІЛЮВАТИСЬ:

NEW YORK: продовжено ще на один тиждень: 15, 16, 17, 18, 19, 20 і 21. грудня 1938, в MIAMI THEATRE, 6th AVE., between 46 and 47 St., від 11. год. рано до 11. год. ввечір.

NEWARK, N. J.: 15, 16, 17, 18, 19, 20 і 21. грудня 1938, в LITTLE THEATRE, BROAD ST. near Central Ave., від 2. години пополудні до 11. ввечір.

PHILADELPHIA, PA.: тільки 3 дні: 20, 21 і 22 грудня 1938, в CINEMA ART THEATRE, 6th & POPLAR STS., від 2. години пополудні до 11. год. ввечір.

BOSTON, MASS.: грудня 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, та січня 1., в APOLLO THEATRE, 1050 WASHINGTON ST., від полудня до 11. год. ввечір.

ANSONIA, CONN.: один день, грудня 29, 1938, у TREMONT THEATRE, MAIN ST.

HARTFORD, CONN.: 24 і 25. ГРУДНЯ в NEW CROWN THEATRE, 358 MAIN ST.: в 9:15 ввечір.

Directed by **LEO BULGAKOV**

Orchestra score Arranged and Conducted by **Prof. ROMAN PRYDAKOVYCH**

Choral and Vocal Music Arranged and Directed by **Dr. ALEXANDER KOSHEV**

НАЙНОВІШІ СТІННІ КАЛЕНДАРІ НА 1939 РІК

Наталка Полтавка.

III Календарі повинні знаходитися в кожній українській хаті. Величина календарів 15x20 в прекрасних фарбах з великим календарем 38x15. Всі свята зазначені червоно, кожний день подає їм святого, пості зазначені рибною і на кожній карті є історичні спомини. — Всі скелари повинні на цей рік для своїх покупців роздавати лоньші календарі. — III календарі можна купити в кожній українській книгарні в Америці. Хто не годен лістати від свого агента, або книгара, повинних календарів, хай піде впрод до нас на понижчу адресу. — В нас є великий склад річного роду календарів і святкових карток. Агенти, скелари й інші хай пишуть по безплатній каталог до: 212-UKRAINIAN BAZAAR, 2248 Grayling Av., Detroit, Mich.

Гетьман Іван Мазепа.

ЦІЛОМ ПЕВНО

Чи ми можемо услужити за невеличку суму? Можемо! Цей заяви не можна висловити виразніше, бо ми кажемо твердо: наша услуга для кожного, без уваги на його матеріальні обставини.

Фінансові справи не є перепорою, що би нас відвідали.

STEPHEN J. JEWISIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne
Phone: Bergen 4-5989 Phone: Bayonne 3-0540

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

У СПРАВІ РІЗДВЯНИХ ПОЗДОРОВЛЕНЬ

Як попередніх років, так і цього року

вийде дня 6. січня 1939. року

СПЕЦІАЛЬНЕ РІЗДВЯНЕ ЧИСЛО „СВОБОДИ“

У ЗБІЛЬШЕНИМ ФОРМАТІ.

Як попередніх років, так і цього року це спеціальне Різдвяне число „Свободи“ дасть нагоду

ВІДІЛАМ У. Н. СОЮЗУ Й ІНШИМ ТОВАРИСТВАМ,
ВІДІЛІВІМ УРЯДНИКАМ І
УКРАЇНСЬКИМ І ІНШИМ БІЗНЕСМЕНАМ

пригадати своїм приятелям, знайомим і покупцям відповідним Різдвяним поздравленням.

Щоб такі поздравлення могли бути зложені в відповідній формі, вони мають бути в адміністрації „Свободи“

найдалі до 31. грудня 1938.

(На бажання висилається формуляр величини такого поздравлення з поданою ціною за кожну величину).

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ
В АМЕРИЦІ

ЧЕСТЕР, ПА.

Листопадове Свято.

У неділю 6-го листопаду ц. р. відбулося в нашій громаді заходами всіх організацій і православної церкви в Українським Народнім Домі при вул. 4-тій і Ворд Листопадове Свято. Свято відкриває предсідник громади, д. Григорій Мишин, і сказав, що це вже 20 річниця українського зриву, коли то повстала була українська республіка. Тепер, по 20 роках, є знов надія на відбудування бодай частини української держави, українського Закарпаття. Тому ми повинні більше тішитися і мати надію на скорше повстання вільної соборної України.

Жіночий хор ім. Лисенка під упроваду п. Франка Лаврика відспівав кілька пісень. По кожній пісні були декламації, виголошені шкільною і старою молоддю.

Головний реферат виголосив місцевий священик, о. Омельян Мишик, який у своїй бесіді переповів історію повстання української держави від року 1918, її існування і повалення ворогами, котрі показалися сильніші, маючи подостатком амуніції і зброї. Також переповів далші події аж до теперішнього часу і згадав за зрив українського Закарпаття. Вкінці заявив, що ми, українці, не можемо надіятися, що хтось нам збудує Україну. Коли хочемо її мати, то треба нам зеднатися під один провід і у відповідний час вдарити на ворогів та відібрати свої українські землі.

Дитячий хор відспівав кілька пісень під проводом о. Мишика. Оба хори, солісти, декламатори і бесідник отримали гучні оплески від приванних. Збірка принесла \$41.71. Зложили по \$1: Д. Перчак, Н. Рубаш, Г. Лебішак, Яник, М. Тершовський, Н. Броніцький; по 50 ц.: І. Стецій, А. Халай, С. Міштурак; решта дрібними. Розходу було \$11.75, осталося \$30.46, які переслано через Об'єднання на Закарпаття і інвалідів.

Михайло Тершовський, секр.

КЛІВЛЕНД, О.

Прояви рабства.

Нераз чується між українцями багато нарікань, що наші провідники не пхаються в американську політику й тому ми не маємо ніяких приятелів серед американців, не маємо відповідного признання та нас американці ігнорують.

Щоб цьому зарадити, в стейті Огайо зорганізовано кілька льокальних і стейтову грома-

ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО

6

ДНІВ ДО АМЕРИКАНСЬКИХ РІЗДВЯНИХ СВЯТ
А 19 ДО НАШИХ СВЯТ.

ОТЖЕ перше, замовте тепер гарні РІЗДВЯНІ КАРТКИ до висилки своїм приятелям.

Друге, замовте гарні СТІННІ КАЛЕНДАРІ для прикраси хати.

Третє, замовте КНИЖКОВІ КАЛЕНДАРІ, щоби мати що читати через цілий рік.

Четверте, нехай „Свобода“ ПОМОЖЕ ВАМ вибрати гарний різдвяний дарунок.

Ось тут подаємо кілька сугестій:

ОБРАЗ

ВІЗД БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

у прекрасній колірній відбитці.

31 цалів через 23 цалів.

Ціна \$3:50

Купіть і дайте до оправи в рамці, а зробите комусь чудовий дарунок.

ОБРАЗИ

ІСУСА ХРИСТА АБО СЯТОЇ МАРІЇ

в українським стилі в прекрасних кольорах вид. „Тема“.

Величина 20 цалів через 15 цалів.

Купіть їх, оправете в рамці і дайте на Різдвяний Дарунок або їх самі задержіть для прикраси своєї хати.

Ціна Образу Ісуса Христа 80 ц.

Ціна Образу Сятої Марії 80 ц.

КНИЖКИ НА ДАРУНКИ:

ВОЛИНЬ, славна повість Уласа Самчука, в трьох томах \$4.25

ХОЛОДНИЙ ЯР, повість у двох томах \$2.00

ВЕЛИКИЙ ГЕТЬМАН, історичний роман, написав Федір Дутко \$1.75

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, ілюстрована, в гарній оправі, вид. І. Тиктора \$7.50

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІП-СЬКА, ілюстрована, вид. І. Тиктора, у гарній оправі \$5.00

НОВЕЛІ, ПОВІСТІ, ВСІ ГАРНО ОПРАВЛЕНІ. ЗАМОВТЕ КІЛЬКА:

ЗАМОК У КАРПАТАХ \$.50

СОНЦЕ В ЧИГІРИНІ \$.65

СТЕПОВІ ОПОВІДАННЯ \$.65

ЗА НИЖАВОЮ \$.65

ПІД ПРАПОРОМ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО \$.65

ВСІ КНИЖКИ, ЗАМОВЛЕНІ НА РІЗДВЯНІ ДАРУНКИ, кингарня „Свобода“ гарно опакує в гарній святковій різдвяній папір з прикрасою, і залучить гарну картку з іменем даруючого й святковими желянками. Вишлемо просто до обдарованого, щоби він дістав на Різдво, або вишлемо на Вашу адресу. Тому, що кожного року маємо великий нивал з різдвяних замовлень, просимо замовляти замовити дарунки тепер, щоби ми могли їх гарно приготувати до висилки.

„СВОБОДА“ 81-83 GRAND ST. (P. O. BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

дьянську лігу. Урядники згада-

них ліг доложили всіх своїх

зусиль, щоб українців в не-

давніх виборах як слід заре-

презентувати й поставити їх

нарівні з іншими національ-

ними групами. Але самі уряд-

ники ще мало собою уявля-

ють. Треба було показати аме-

риканцям, що ми, українці,

сильна група й живо цікави-

мося громадянськими справа-

ми нашого стейту, що безпо-

средньо й нас самих торка-

ються. А такі справи робитися

при помочі масових політич-

них віч.

Заходами Укр. Громадян-

ської Ліги стейту Огайо таке

масове, й то одинокі, віче

на 35,000 голосуючих у-

крайців, на що стейтова ліга

дистала визнання, явилось ли-

ше 220. Але й так добре, бо

сая не зовсім пустою світи-

ла.

Це може й маловажна спра-

ва й не повинно про неї згаду-

ватися й забирати дороге мі-

сце в часописі, що має важні-

ші матеріали до друкування.

Але те, що зайшло недавно, не

повинно пройти мимо нашої

уваги.

Кілька днів пізніше таке са-

ме віче відбулося старан-

ням польських громадянських

клубів. Неначе на глум лихої

старання Громадянської Ліги

за краще завтра українців у

стейті Огайо. Голові віча, п.

Омарові Е. Малицькому, й на-

шим отцям парохам певно з

сорому палилося лице перед

чужинцями й американцями.

„Доля стрільця“ виголосив В.

Доронюк. Опісля були співи:

„Ой, війшлися всі бурлаки“.

„Ой, зза гори чорна хмара“.

П. Романишин і Н. Качунь відспі-

вали дует „Козака несуть“ і

„Нема в світі“.

Тут наступила мала перерва,

після якої ви. С. Лабойко

представив Січового Стрільця

й старшину У.Г.А., І. П. Феді-

на, котрий виголосив реферат.

Гром. І. Федан є добре відомий

серед місцевої української

суспільності. Він привітав

присутніх і представив значін-

ня Листопадового Свята. Потім

говорив про Січових

доли, велика польська галя бу-

ла набита — на половину у-

країнцями.

Це дуже сумне явище, з я-

ким нам без сумніву треба бо-

ритися. Це вияв рабської ду-

ші й лакейського понижуван-

ня нашої гідності в очах на-

ших відличних ворогів. До сво-

єї, рідної, української салі не

вміли потрапити, а в польську

зайшли, щоби допомогти й тут

полякам здобути ще більше

впливів, ніж мають.

Думаю, що це наслідки не-

свідомості й темноти, коли

людина не жалює свого й по-

нижує себе перед чужими.

На членів Громадянської Лі-

ги спадає великий обов'язок,

а саме, ламати цю несвідомість

і боротися на кожнім кроці з

рабськими принаками, душі.

Рік нашої праці показав гар-

ний овоч, але ми не сміємо за-

перестати працювати, а з по-

двійною енергією мусимо лу-

пати скалу української бай-

дужності й несвідомості. Ми

мусимо знайти шлях до пове-

рених українських сердець

і втягнути їх у круг діяння

українських справ.

Михайло А. Ярош.

ВІЛМЕРДІНГ, ПА.

Листопадове Свято.

Вілмердінська церковна гро-

мада відсвяткувала 20-го ли-

стопаду ц. р. Листопадове

Свято. Свято почалося рано.

По богослуженні відправлено

панахиду, в часі якої о. Г. Те-

одорович виголосив проповідь

на тему свята. По панахиді за-

ряджено збірку на українських

інвалідів.

Вечором тої неділі відбувся

в парохіяльній салі концерт

На сцені стояла домовина Сі-

чового Стрільця, завітчанна

живими цвітами. В головах

стояв дубовий хрест з вінком,

лежали схрещені шаблі, шап-

ка; при домовині — машино-

вий кріс і три звичайні кріси.

По обох сторонах був уста-

влений хор з своїм учителем

С. Лабойком. Під його упра-

вою хор відспівав у першій

частині такі пісні: „За право,

волю, соколи“, „Як з Бережан

до кадри“, „Марусенька“,

„Чорна рілля“. Деклямацію

„Доля стрільця“ виголосив В.

Доронюк. Опісля були співи:

„Ой, війшлися всі бурлаки“.

„Ой, зза гори чорна хмара“.

П. Романишин і Н. Качунь відспі-

вали дует „Козака несуть“ і

„Нема в світі“.

Тут наступила мала перерва,

після якої ви. С. Лабойко

представив Січового Стрільця

й старшину У.Г.А., І. П. Феді-

на, котрий виголосив реферат.

Гром. І. Федан є добре відомий

серед місцевої української

суспільності. Він привітав

присутніх і представив значін-

ня Листопадового Свята. Потім

говорив про Січових

Стрільців, про молодих сту-

дентів, що то підчас зриву в

1918 році боролися за нашу

справу; про всіх тих героїв,

що не жалували свого моно-

дого життя, пішли у воєнний

зрив і покляли голови за У-

країну. Він закликав, щоб ми

святкували Листопадове Свя-

то щиро-сердечно й не жалу-

вали грошевих датків на укра-

їнські цілі. Бо слушний час

надходить. Ось Карпатська У-

країна вже зашишалась у своїх

національних, жовто-блакит-

них кольорах. Те саме насту-

пить з іншими українськими

землями. Промову п. Федана

нагороджено рясними оплеска-

ми.

Збірка з панахиди і концер-

ту принесла \$25.90. Вислано

до Об'єднання на інвалідів

\$17.40, на визвольну бороть-

бу \$8.50. Потім п. Лабойко

продовжав свою програму в

хором. Відспівано „Стоїть я-

вір“, „Скажи мені правду“

(дует), „Ой, Морозе, Моро-

зеньку“, „Ой, впає стрілець“

(дует), „Ой, шов я вулицею“ (дует

Романишина і Я. Качуня).

Деклямацію „Ми були і буде-

мо вільні“ виголосив М. Са-

кала, деклямацію „В буйнім

лісі“ — В. Доронюк. „Бистра

вода“, „Горе приспало“ (дует,

п. Романишин і Я. Качунь).

„Було не рубати веленого ду-

ба“, „Ой, поїхав Ревуха“ і у-

країнський національний гимн

відспівав хор.

Всі точки випли дуже гар-

но, за що виконавці дістали

бурю оплесків. Найбільше тру-

ду в підготові програми по-

клак учитель С. Лабойко. По-

дяка належить п. І. Федано-

ві, що не жалував труду при-

їхати до нас з Арнольду, а та-

кож усім тим, що причинили

ся чимнебудь до виконання

цього свята. Сая не була за-

повнена на Листопадовім Свя-

ті.

И. Горншкевич.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО

В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО

НАРОДНОГО СОЮЗУ.

СТІННІ
КАЛЕНДАРІ

НА 1939 РІК.

Чудові Краєвиди, Патріотичні, Релігійні, Дівчата і Діти в різних позах. Свята зазначені червоно, пости зазначені рибкою. Ціна одного Календаря з переслікою 25 ц. 5 Календарів за \$1.00. 12 Календарів \$2.25. 25 Календарів \$3.75. 50 Календарів \$7.00. 100 за \$12.50. Для бізнесменів друкуємо Календарі з їх фірмою за малюю орігатою за друк. Різдвяні картки блискучі, „Христос Радіаєся“, або картки в формі етикеток з відповідними віршами, ціна за дови 60 ц. 50 карток \$1.75. 100 карток \$3.00 з переслікою. Замовлення посилайте на адресу:

UKRAINIAN BAZAAR

170 E. 4th ST. NEW YORK, N. Y.

НАЙДУТЬ ПОСАДУ

Українська католицька громада переконана св. Петра і Павла в Cohoes, N. Y., пошукує ДЯКО-УЧИТЕЛЯ, котрий провадив би популяризацію української школи, управи церковного хором і улагоджував представлення й концерти. Місячна платня на існування. Посада до обиття на і. ст. 1939, р. Зголошення салі на адресу: St. Peter & Paul Ukrainian Catholic Church, 198 Ontario St., Cohoes, N.Y.

ОДИНОКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ

СКЛЕП БІЛЛЯ

102 1ST 7. ВУЛИЦЯ

між І. Ев. та Ев. А.

NEW YORK, N. Y.

НА СВЯТА! НА СВЯТА!

Для мужчин великий вибір: сороч-

ки, краватки, рукавички, „скатерти“

і т. д.

Для женщин різного роду панчо-

хи, „сінис“, „ладжамас“, „найт ган“,

„Шеміс“, „леніс“ і т. д.